

Az Első Katonai Felmérés tartományi térképeinek rendszere: a hálózati északi irányok és feltételezett kijelölésük

Kosztá Benedek

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar
földtudományi BSc III. évfolyam (geofizika specializáció)

Témavezető: Timár Gábor tanszékvezető egyetemi tanár
ELTE TTK FFI Geofizikai és Űrtudományi Tanszék

Rezümé

A Habsburg Birodalom Első Katonai Felmérésének bizonyos tartományi térképeinek a szelvényhálózata nem a földrajzi észak irányába néz, hanem azzal szöget zár be. Ez a szög bizonyos térképeknél kicsi, körülbelül 5° -os, míg másoknál nagyobb, körülbelül 15° -os. Korábban számos tartományára sikerült az Első Katonai Felmérésnek lehetséges Cassini-vetületet megadni, viszont ilyen elforgatott tartományoknál eddig sikertelen volt minden inverziós kísérlet, mivel nem vették figyelembe a szelvényhálózat elforgatását.

Kutatásomban ezen szelvényhálózatok visszaforgatásával keresem a legjobban illeszkedő Cassini-vetületet, valamint ez alapján a lehetséges vetületi kezdőpontokat. A forgatás okára is hipotéziseket állítok fel: nagyobb forgatás esetén ez a mágneses észak irányába néz, kisebb szög esetén pedig bizonyos térképek folytatása miatt jelentkezik a forgatás.

Számításaimmal és levéltári és szakirodalmi adatokkal igazolom, hogy Belső-Ausztria, Galícia és az Erdélyi Nagyfejedelemség szelvényhálózata az akkori mágneses észak irányába néz, és kezdőpontjaik, Bécs, Lemberg és Szászsebes. Míg az Osztrák-Németalföld térkép pedig az 1744-es Franciaország-térkép folytatása, így a vetületi kezdőpontja Párizs.

Az eredményekből és a szelvényhálózatok rendszeréből következtethetünk arra, hogy a horvát tartományi térképek a Belső-Ausztria-térkép folytatásai, így azoknak is a központja Bécs, míg hasonlóan Bukovina a Galícia térkép folytatása. Az eredményekből lehet újabb történeti mágneses adatokat megadni a XVIII. századi Habsburg Birodalomra, mely a történeti mágneses modellek fejlesztésében segít. Valamint az eredményeim segítenek szemléltetni az Első Katonai Felmérés térképezési módszereinek fejlődését.